

Maria Lityńska-Zajac

CHWASTY

W UPRAWACH ROŚLINNYCH

w pradziejach i wczesnym średniowieczu

SEGETAL WEEDS

in Prehistoric and Early Medieval Farming

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Maria Lityńska-Zajac

CHWASTY W UPRAWACH ROŚLINNYCH w pradziejach i wczesnym średniowieczu

SEGETAL WEEDS in Prehistoric and Early Medieval Farming

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII POLSKIEJ AKADEMII NAUK
Kraków 2005

SPIS TREŚCI

OD AUTORKI	7
WPROWADZENIE.....	9
I. ZAGADNIENIA WSTĘPNE	13
I.1. Ogólna charakterystyka źródeł archeobotanicznych	13
I.2. Stan badań nad chwastami polnymi ze stanowisk archeologicznych w Polsce	16
II. ZARYS METOD I WARUNKI PROWADZENIA BADAŃ	21
II.1. Źródła i metody przyjęte w opracowaniu	21
II.2. Zakres terytorialny i chronologiczny pracy	24
III. SZCZĄTKI CHWASTÓW W MATERIAŁACH ARCHEOBOTANICZNYCH Z TERENU POLSKI	29
III.1. Uwagi ogólne	29
III.1.1. Czynniki archeologiczne	32
III.1.2. Czynniki przyrodnicze	33
III.1.3. Owoce i nasiona chwastów na polach i w materiale siewnym różnych gatunków uprawnych	35
III.2. Rośliny zielne dzikie w materiałach archeologicznych i ich charakterystyka ekologiczna	36
III.2.1. Archeofity	38
III.2.2. Gatunki o niepewnym statusie	78
III.2.3. Apofity	83
III.2.4. Inne gatunki	128
III.2.5. Podsumowanie	135
IV. CHARAKTERYSTYKA STATYSTYCZNA FLORY KOPALNEJ	137
V. CHWASTY POLNE W JAMACH ZASOBOWYCH	143
V.1. Wprowadzenie	143
V.2. Analiza znalezisk chwastów polnych w jamach zasobowych	147
V.2.1. Neolit	147
V.2.1.1. Kultura lendzielska	147
V.2.1.2. Kultura pucharów lejkowatych	151
V.2.2. Epoka brązu	155
V.2.2.1. Kultura trzciniecka	155
V.2.3. Epoka żelaza	158
V.2.3.1. Kultura łużycka	158
V.2.3.2. Kultura pomorska	159
V.2.3.3. Kultura przeworska	160
V.2.3.4. Wczesne średniowiecze	162

V.3. Inne rośliny uprawne	178
V.4. Aspekty gospodarki rolnej w świetle analizy chwastów	181
V.5. Analiza występowania gatunków w kolejnych przedziałach chronologicznych	184
V.6. Analiza porównawcza depozytów roślinnych	188
VI. REKONSTRUKCJA ZBIOROWISK ROŚLINNYCH	191
VI.1. Uwagi ogólne	191
VI.2. Częstość występowania szczątków chwastów na stanowiskach archeologicznych	192
VI.3. Zespoły roślinne	195
VI. 4. Podsumowanie	212
VII. CHARAKTERYSTYKA SIEDLISKOWA	213
VII.1. Uwagi ogólne	213
VII.2. Charakterystyka ekologiczna gatunków znalezionych w różnych okresach chronologicznych	214
VII.3. Próba oceny dawnych siedlisk polnych na podstawie wskaźników ekologicznych	215
VIII. FORMY ŻYCIOWE CHWASTÓW POLNYCH	223
VIII.1. Zagadnienia ogólne	223
VIII.2. Charakterystyka materiałów kopalnych	225
VIII.3. Podsumowanie	226
IX. ANALIZA HISTORYCZNO-GEOGRAFICZNA ROŚLIN SYNANTROPIJNYCH	229
IX.1. Uwagi ogólne	229
IX.2. Archeofity	230
IX.3. Apofity	237
IX.4. Porównanie liczby archeofitów i apofitów w materiałach kopalnych	241
IX.5. Podsumowanie	243
X. HISTORIA CHWASTÓW	245
X.1. Uwagi ogólne	245
X.2. Historia segetalnych zbiorowisk roślinnych	247
X.2.1. Historia segetalnych zbiorowisk zbożowych	248
X.2.2. Historia segetalnych zbiorowisk lnowych	253
X.2.3. Historia segetalnych zbiorowisk okopowych	254
X.3. Historia chwastów	257
X.3.1. Neolit	258
X.3.2. Wczesny i starszy okres epoki brązu	268
X.3.3. Kultura łużycka	273
X.3.4. Okres halsztacki – kultura pomorska i kultura kurhanów zachodniobałtyjskich	277
X.3.5. Okres rzymski	279
X.3.6. Okres wczesnego średniowiecza	285
XI. ZAKOŃCZENIE	289
KATALOG	293
SUMMARY	387
LITERATURA	423